

ЈУЖНОСЛОВЕНСКИ ФИЛОЛОГ

ПОВРЕМЕНИ СПИС

ЗА СЛОВЕНСКУ ФИЛОЛОГИЈУ И ЛИНГВИСТИКУ

УРЕЂУЈЕ

А. БЕЛИЋ

уз

СТАЛНУ САРАДЊУ

Г. г. А. МЕЈЕ-А, проф. Collège de France, А. СТОЈИЋЕВИЋА, проф. Унив. у Љубљани, К. ЊИЧА, проф. Унив. у Кракову, Љ. СТОЈАНОВИЋА, акад. у Београду, М. РЕШЕТАРА, проф. Унив. у Загребу, О. ХУЈЕРА, проф. Унив. у Прагу, Р. НАХТИГАЛА, проф. Унив. у Љубљани, СТ. ИВШИЋА, проф. Унив. у Загребу, СТ. М. КУЉБАКИНА, проф. Унив. у Скопљу, ФР. ИЛЕШИЋА, проф. Унив. у Загребу, ФР. РАМОВША, проф. Унив. у Љубљани, и Х. БАРИЋА, проф. Унив. у Београду.

КЊИГА II.

БЕОГРАД. 1921.

Кулинов натпис. Ц има облик слова ч, само што су линије свуда општре. Слично је и у Самуилову натпису, само је тамо прва прта за пола друге, а у поваљском је чиста трећина. Ср. W. N. Slatarski, Geschichte der Bulgaren, Leipzig 1918., таб. IV. Код нас, као у Самуилову натпису, у Кочерину, Wiss. Mitth. III, сл. 52; у Влађевини, ib., сл. 100, 101. Нашем типу најближи је облик са Богавчева надгробног камена у Бољунима, ib., сл. 73. К има уз усправну црту недодат слом двају праваца, од којих горњи носи преломљен крак. У нашим натписима нисам му нашао паралела. Облик ч одговара босанском у Трњачкој, Глас. З. М. VII, 347. Остала су слова обичног типа. Натпис је писан уједначено, крупним и читким словима и иде по свом општем утиску међу најлепше наше епиграфске споменике. Као Кулинов рађен је за исту сврху, али несравњено укусније од њега. Оштећени врх у средини имао је врст.

В. Ћоровић.

8. Стихослов од год. 1717.

Новија књижевност православних Срба почиње и развија се у XVIII веку под јаким утицајем руске богословско-схоластичке књижевности. Ова чињеница мора бити полазна тачка за проучавање књижевности XVIII века. За тако проучавање се код нас тек скупља градиво.

Г. проф. П. Поповић је у *Годишњици* Чупићеве задужбине, вњ. XXIX (год. 1910) објавио стихове из *Пентикостара*, штампана у Трговишту год. 1649. *Пентикостар* је спремио за штампу и удесио текст према српскословенској редакције Светогорац Јован, родом из Босне, а пострижник манастире Гомионице. Стихови који се налазе у овој књизи руског су порекла, и то од тринаест слогова. Чудновато је ово. Језик је стихова црквенословенски, али у посвети је руске редакције, а остало српске. Како је јеромонах Јован у тексту *Пентикостара* свесно пропагирао србизам, сама се намеће мисао да он неће бити аутор руских стихова, него само српских. Опажа се и то да су руски стихови течнији и правилнији, српски су некоји сасвим рогобатни, те би ови боље пристајали Србину који тек учи нову руску вештину.

Стихови трговишког *Пентикостара* представљају први рани покушај нашег стихотворства, и то на туђем (румунском) земљишту. Они за развитак српске књижевности немају даљег значаја. За нас су од важности стихови који се пишу у српској средини, за Србе, а то је могло бити, према приликама наше историје, тек после Велике сеобе од 1690 год. Онда су наши људи одлазили на школовање у Русију, а, што је врло важно, руски учитељи су долазили међу нас и отварали школе. Најстарији, досад познат, производ таке поезије је *Стихослов* од год 1717.

Ово дело се, као рукопис, налази у библиотеци манастира Крушедола у Фрушкој Гори (сигнатура: Ж. 4. 59). Писано је на хартија у величини 15·8 × 21·6 см. Има 216 листи текста (од којих су 202 л. пагиновани) и 7 празних листова са записима, од којих је један објављен у *Записима и натписима Љ. Стојановића* (II, бр. 4371).¹⁾

У Предисловију зове непознати писац своје дело *Стихослов*, па тумачи: „понеже от стиха до стиха читаетсе“. Подељено је на 20 „статја“, а свака статја на више „зачала“. Посвећено је Вићентију Поповићу, архиепископу и митрополиту српском. Садржина је морално-поучна, у духу хришћанске религије: нема никаквог већег значаја ни за богословље, а камо ли за књижевност.

Писац се није именовоао, али се, и по садржини поука и погледу на хришћански морал, види да је ово дело потекло из културне средине јужноруске, где је православље било у ближем додиру с римокатолицизмом. На то упућују нарочито застрашивања грешника пакленим мукама и ђаволима. Писац је могао бити баш Малорус, јер зове у посвети митрополита Вићентија „паном“ и именује га „Вицентиј“. Језик је у прозном делу књиге у граматички и речнику црквеноруски, али посрбљен. Чудни су облици „наука *рисјанска*“, „иџона *Ристова*“.

За нас је овде најважније, да у овом делу има партија које су у стиховима, и то по нешто на чистом српском народном језику. Стихови су неспретни, често се само по року на крају опажа да пред собом имамо стихове, те изгледају као макаме.

Бавећи се једном у Крушедолу кратко време, прибележно сам из *Стихослова* нешто стихова који су ми се учинили чиме год интересантним, ти их овде објављујем. Стихови су ови узети из различитих места књиге; ради боље прегледности ја сам их груписао под извесним насловима. Све је транскрибовано данашњим правописом.

Ништавост земаљског живота.

Чловече, сва ће слава земљна проћи,
а Божиј суд страшно на испитаније доћи.

Чловече, држи се последњаго века,
познати ћеш безумије нињашњаго света.

О молитви и полагању светих места.

Чловече, и ноћом и дањом Богу моли се, о злу не мисли,
да те напуни Бог својеје милости.

¹⁾ Опис рукописа ће ускоро изићи у Каталогу Крушедолске библиотеке, који је спремио за штампу и описао рукописе С. Петковић (у групи „Богословље“, под бр. 67).

- Чловече, моли се Богу често и право,
Бог ће те помоћи да будеш здраво.
- Чловече, који се право и често Богу молише,
свако добро добише.
- Чловече, и још ћу ти једно слово добро рећи:
од селе скорије у цркву да оћеш на молитву тећи,
те ћеш имати ва одговор шта пред Богом рећи.
- Чловече, немој залуду по сокаци ходити,
кад се ваља Богу молити;
жива ће те враг уловити,
ако се добро нећеш Богу молити.
- Чловече, немој на молитви бројити сребро и злато,
да не будеш осуђен газити паклено благо.
- Чловече, не лени се света места нагледати,
хоће ти после мило бити.

О покајању и исповести.

- Чловече, милост на те хоће Бог излјати,
скоро се на покајаније обрати.
- Чловече, како кокош от вране птенце своје брили бријет,
тако Христос вајушта се грешника у милости имајет.
- Чловече, хоштеши ли се от силе вражије уврити,
иди скоро се исповедити.
- Чловече, иди исповеди грехи своје ва сладост,
добићеш анђелску радост
и от Бога милост.

О милостињи.

- Чловече, ако хоћеш на све стране милостињу за душу дати,
хоћеш милост од Бога имати.
- Чловече, у све цркве милостињу покажи,
по самрти на митарству не бој се дијавоље лажи.
- Чловече, то ти је најбоље,
кад све цркве за тебе Бога моле.

О закону Божјем.

- Чловече, твори закон по Божијој вољи,
да те у муки не муче ђаволи.

Чловече, како бежиш от огња, да се не ожежеш,
скорије ка заповедем Божијим да ходиш.

Чловече, видим да по закону Божијему слабо ходиш,
а о својој души слабо радиш,
а суд се Божиј готови,
да те у вечну муку зготови.

Чловече, тебе анђел хранитељ моли:
„Вазда ходи по Божијој вољи
и буди за своје спасеније бољи“.

О лажи и кривој клетви.

Чловече, немој се о лажи хвалити,
да ти се не буде пред Богом лице срамити.

Чловече, немој човеку добро говорити,
а зло му мислити;
зато хоћеш по самрти за језик висити.

Чловече, немој криву клетву метати,
да те не буду дијаволи у вечни огањ претати.

Чловече, немој никад криво на суду рећи,
врази да те не буду у вечној муки пећи.

О спасењу душе.

Чловече, што се са животом хвалиш,
кад о својој души слабо радиш.

Чловече, који о својему спасенију не радише
пред Богом се посрамише.

Још неке спомене хришћанину.

Чловече, хоптеши ли у вечној муки не лежати,
требује ти от сваке неправде бежати.

Чловече, немој псовати крста и поста,
да ти не буде от дијавода души и телу муке доста.

Чловече, немој никад ништа украсти,
јер ћеш вечне муке допасти.

Чловече, правим срцем свакому покажи се сладак,
да ти буде пут на небеса гладак.

Чловече, не буди много у шади радостан,
да не будеш по самрти жадостан.

Др. Тих. Остојић.